Pelastakaa Lapset

20/05/2025

Pelastakaa Lasten lausunto valtioneuvoston kirjelmästä Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final).

Pelastakaa Lapset kiittää mahdollisuudesta lausua hallintovaliokunnalle koskien Valtioneuvoston kirjelmää Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final).

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta digitaalisissa ympäristöissä on yksi aikamme vakavimmista ongelmista, jonka torjunnassa on epäonnistuttu yrityksistä huolimatta. Edelleen arviolta joka viides lapsi Euroopassa kokee seksuaaliväkivaltaa[1] eikä uhrien määrää ole saatu laskuun viimeisen 15 vuoden aikana. Arvioidaan, että maailmanlaajuisesti 300 miljoonaa lasta on kohdannut viimeisen vuoden aikana seksuaaliväkivaltaa digitaalisissa ympäristöissä.[2] Nämä luvut osoittavat, että **lasten suojelu verkkoympäristöissä on epäonnistunutta ja riittämätöntä.**

Pelastakaa Lapsilla on vahva työhön pohjaava asiantuntemus lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan eri ilmenemismuodoista digitaalisissa ympäristöissä. Pelastakaa Lasten Nettivihje on pitkään ollut ja on edelleen Suomen ainoa matalan kynnyksen vihjepalvelu, joka ottaa vastaan vihjeitä lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta materiaalista.

Vuosittain Nettivihjeen asiantuntijat arvioivat satoja tuhansia kuvia ja videoita, jotka todistavat lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa siten edistäen materiaalin poistamista netistä.[3] Vuonna 2024 Nettivihje käsitteli 5248 vihjettä, jotka pitivät sisällään lapseen kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia. Yli 90 % laittomasta materiaalista oli lapsen itse itsestään ottamaa seksuaaliväkivaltaa todistavaa materiaalia, jonka takana tiedetään usein olevan salatuissa viestipalveluissa tapahtuvaa houkuttelua tai kiristystä.

Lapsiin kohdistuva seksuaaliväkivalta digitaalisissa ympäristöissä velvoittaa Eurooppaa suojelemaan lapsia tehokkaammin. Vuonna 2024 INHOPE-vihjepalveluverkosto, johon myös Nettivihje kuuluu, käsitteli lähes 2,5 miljoonaa raporttia lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavasta kuvamateriaalista. Tilastoissa näkyi yli 200 % prosentin kasvu laittoman materiaalin määrässä edellisvuoteen nähden. Erityisen hälyttävää on se, että tästä materiaalista yli puolet sijaitsi Euroopan unionin alueella.[4]

[1] Euroopan neuvosto, https://human-rights-channel.coe.int/stop-child-sexual-abuse-in-sport-en.html (saatavilla 31. maaliskuuta 2025).
[2] Into the Light Index, https://intothelight.childlight.org/ (viitattu 31. maaliskuuta 2025).
[3] Tätä analyysityötä tehdään niin Nettivihje- palvelun kuin Kanadan *Canadian Centre for Child Protection*-organisaation Project Arachnid työssä.
[4] INHOPE, *Annual report 2024*, https://inhope.org/media/site/41f00cc3d9-1743600476/inhope-annual-report-2024.pdf (saatavilla 7. huhtikuuta 2025).

On myös tiedossa, että lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa todistavan materiaalin käyttäjät jäljitetään toistuvasti EU:n jäsenvaltioihin.[5] Pysyvämpien ratkaisujen löytäminen digitaalisissa ympäristöissä tapahtuvan lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisylle ja hillitsemiselle on välttämätöntä ja akuuttia.

Olemme Pelastakaa Lapsissa seuranneet pitkään ehdotusta uudeksi EU-lainsäädännöksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi. **On lapsenoikeusnäkökulmasta tärkeää, että Suomi punnitsee huolellisesti kantaansa ehdotukseen myös kansallisella tasolla.** Vaikka tunnistamme tarpeen kompromissiratkaisun löytymiselle, haluamme varmistaa, että Suomi muiden pohjoismaiden tapaan sitoutuu suojelemaan lapsia digitaalisissa ympäristöissä kattavalla ja lapsenoikeusperustaisella asetuksella nyt ja tulevaisuudessa.

Vuonna 2023 YK:n lapsen oikeuksien komitea esitti Suomelle antamissaan loppupäätelmissä huolensa siitä, että Suomessa lapsiin kohdistuu paljon seksuaaliväkivaltaa sekä verkkovälitteistä väkivaltaa. Komitea vaatii Suomea reagoimaan lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan sen kaikissa muodoissa ja olosuhteissa, ja ryhtymään verkossa tapahtuvan lapsiin kohdistuvan väkivallan ennaltaehkäiseviin sekä väkivallalta suojeleviin toimenpiteisiin. Kansallisten toimenpiteiden lisäksi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus velvoittaa kaikessa sen toimeenpanossa kansainväliseen yhteistyöhön lasten suojelemiseksi.

Suomi on myös ratifioinut vuonna 2011 Euroopan neuvoston Lanzaroten sopimuksen, joka Euroopan neuvoston yleissopimuksena edellyttää kaikkien lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan muotojen kriminalisoimista, ennaltaehkäiseviin toimiin sitoutumista, lapsiuhrien auttamista ja suojelemista sekä rikoksista epäiltyjen syyttämistä. Pelastakaa Lapset on kansainvälisen Save the Children- järjestön edustajana tarkkailijajäsen sopimuksen toimeenpanoa seuraavassa Lanzaroten komiteassa, ja sen asiantuntijat ovat jo pitkään vaatineet tiukempia toimia lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivaltaa sisältävän materiaalin säätelemiseksi Euroopassa.

Pelastakaa Lapset pitää hyvänä, että nyt esitetty uusi kompromissiehdotus jatkaa aikaisempien puheenjohtajamaiden työtä luodakseen kestävät oikeudelliset puitteet lasten suojelemiseksi seksuaaliväkivallalta verkossa. **Seksuaaliväkivallan kaikkien muotojen vapaaehtoisen tunnistamisen sisällyttäminen asetukseen on tarpeellinen ja välttämätön alku**, mutta ehdotukseen tulisi kuitenkin myös sisältää laajempia suojeluvelvoitteita ja niiden tulisi kohdentua kaikkiin digitaalisiin ympäristöihin.

Pelastakaa Lapset näkee, että asetuksen tulee

1. **Sisältää tunnistamisvelvoitteet.** Emme voi jättää lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan tunnistamista verkkoalustojen käyttäjien ja verkkopalveluntuottajien hyvän tahdon varaan. Kirjelmässään valtioneuvosto peräänkuuluttaa tehokkaan ratkaisun löytymistä, mutta samalla toteaa hyvänä sen, että aikaisempien ehdotuksien kaltaisista tunnistamismääräyksistä on luovuttu. **Pelastakaa Lapset ei näe tunnistamismääräyksistä luopumista kannatettava ja**

[5] Financial Action Task Force (FATF), *Detecting, Disrupting and Investigating Online Child Sexual Exploitation (Lasten seksuaalisen hyväksikäytön havaitseminen, estäminen ja tutkinta verkossa*), https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfgeneral/Online-child-sexual-exploitation.html

toteaa, että nykytilanne on osoitus siitä, että vapaaehtoisuuteen perustuva lainsäädäntö ei ehkäise tai torju lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa riittävän tehokkaasti.

Kuten valtioneuvosto toteaa, Puolan asetusehdotuksen pohjalta palveluntarjoajat voivat omalla päätöksellään tehdä viestien tunnistamista omissa palveluissaan. Pelastakaa Lapset haluaa tuoda kuitenkin esiin, että **vapaaehtoisen tunnistamisen mahdollistaminen ei takaa tunnistamistoimenpiteiden täyttymistä.** Asetusehdotus nykyisellään siis mahdollistaa myös sen, että palveluntarjoajat eivät tee minkäänlaista tunnistamista palveluissaan. Yhteistyössä muiden pohjoismaiden kanssa Suomen tulisi priorisoida lasten suojelu seksuaaliväkivallalta ja peräänkuuluttaa tunnistamisvelvoitteiden sisällyttämistä asetusehdotukseen.

2. **Suojata lapsia seksuaaliväkivallalta kaikissa digitaalisissa ympäristöissä,** myös salatuissa ympäristöissä, yksityisyyden suojaa kunnioittaen.

   Lapsiin verkossa kohdistuvan seksuaaliväkivallan valtava kasvu sekä salatun viestinnän lisääntynyt ja yleistynyt käyttö voidaan todistetusti yhdistää toisiinsa.[6] Viimeisimmässä raportissaan Financial Action Task Force (FATF) on havainnut yleistyneen toimintamallin, jossa rikoksentekijät pyrkivät siirtämään lapsiuhrinsa salattuihin ympäristöihin, missä he jatkavat seksuaaliväkivallan kohdistamista lapseen.[7] Useat muut viimeaikaiset tutkimukset ja raportit ovat osoittaneet, että seksuaalirikolliset käyttävät toistuvasti päästä päähän salattuja alustoja paitsi lasten kanssa yhteydenpitoon kuten myös laittoman materiaalin levittämiseen niin yksilöiden välillä kuin rikollisverkostoissa.[8]

   Lapsiin kohdistuvaa seksuaaliväkivaltaa tapahtuu kaikissa digitaalisissa ympäristöissä, mukaan lukien salatuissa, ja Euroopan unionin jäsenmailla on velvollisuus turvata lapset kaikissa näissä ympäristöissä. Vahvan asetuksen tulisi antaa toimijoille riittävät oikeudet ja keinot seksuaaliväkivallan torjuntaan ja lasten tehokkaaseen suojeluun.

Pelastakaa Lapset pitää uuden pysyvän asetuksen säätämistä välttämättömänä ja näkee kompromissiratkaisuun pyrkimisen tärkeänä. Samalla muistutamme, että lapset tarvitsevat kunnianhimoisemman oikeudellisen kehyksen rajusti kasvavaan ongelmaan puuttumiseksi.

Jos Suomen valtio on sitoutunut suojelemaan lapsia heihin kohdistuvalta seksuaaliväkivallalta, pitkän aikavälin oikeudellisen ratkaisun tulisi sisältää niin velvoittavia kuin vapaaehtoisia tunnistamistoimia, suojella lapsia kaikissa digitaalisissa ympäristöissä ja kattaa kaikki lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan muodot. Lapset eivät voi enää odottaa, he tarvitsevat suojelua nyt.

Lisätietoja:

[6] INTERPOL, *2022 INTERPOL Global Crime Trend Summary Report*.
[7] Financial Action Task Force (FATF), *Detecting, Disrupting and Investigating Online Child Sexual Exploitation*, .
[8] Europol, *Vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden muuttuva DNA,* https://www.europol.europa.eu/publication-events/main-reports/changing-dna-of-serious-and-organised-crime.

Emma Pösö, asiantuntija

emma.poso@pelastakaalapset.fi

Tiina-Maria Levamo, johtava asiantuntija

tiina-maria.levamo@pelastakaalapset.fi